

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT**

Doctorand:

Iustina-Camelia CERCEL (CIOBAN)

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

TÂRGU MUREȘ

2020

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

**PROZA INTERBELICĂ ARDELEANĂ ȘI FOLCLORUL
REZUMAT**

Doctorand:

Iustina-Camelia CERCEL (CIOBAN)

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Alexandru CISTELECAN

TÂRGU MUREȘ

CUPRINS

ARGUMENT	Error! Bookmark not defined.
I.PRELIMINARII TEORETICE	Error! Bookmark not defined.
1.1.Folclorul și literatura	Error! Bookmark not defined.
1.2.Fantasticul	Error! Bookmark not defined.
1.2.1.Delimitări terminologice	Error! Bookmark not defined.
1.2.2.Fantasticul în abordare psihanalitică.	Error! Bookmark not defined.
1.2.3.Realism magic, mit, gândirea mitico-magică.	Error! Bookmark not defined.
II.PROZA ARDELEANĂ DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XX-LEA.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.Prezentare generală	Error! Bookmark not defined.
2.2.Ioan Slavici - un model al prozei ardelenice	Error! Bookmark not defined.
2.2.1.Teoretician al folclorului	Error! Bookmark not defined.
2.2.2.Un fantastic de sorginte populară	Error! Bookmark not defined.
III.ION AGÂRBICEANU, ÎNTRE REALISM ȘI FABULOS MITICO-MAGIC	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
3.1.O privire retrospectivă asupra epocii	Error! Bookmark not defined.
3.2.Tipologia satului ardelenesc	Error! Bookmark not defined.
3.3.Credințe, mituri și fantastic în proza scurtă.....	Error! Bookmark not defined.
3.4. <i>Strigoiul</i> - „o monografie a satului ardelenesc”	Error! Bookmark not defined.
IV.LIVIU REBREANU – UN ADEPT AL REALISMULUI DUR ȘI AL „FANTASTICULUI DOCTRINAR”	Error! Bookmark not defined.
4.1.Satul – izvor de trăire folclorică	Error! Bookmark not defined.
4.1.1.Viziunea epopeică asupra satului în proza scurtă....	Error! Bookmark not defined.
4.1.2.Obiceiuri din viața omului	Error! Bookmark not defined.
4.2.Fantasticul ca speculație metafizică	Error! Bookmark not defined.
4.3.Un scriitor al obsesiilor	Error! Bookmark not defined.
V.PAVEL DAN ȘI IMAGINARUL FEERIC	Error! Bookmark not defined.
5.1.Ficțiunea ca evadare din realitate.	Error! Bookmark not defined.
5.2.Elemente de recurență: satul, ritul trecerii, drumul	Error! Bookmark not defined.
5.2.1.Satul Câmpiei transilvane	Error! Bookmark not defined.
5.2.2.Ritualuri de înmormântare	Error! Bookmark not defined.
5.3.Fantasticul ca extensie a realismului	Error! Bookmark not defined.

VI.VICTOR PAPILIAN - ULTIMUL REPREZENTANT AL REALISMULUI INTERBELIC ARDELEAN.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.Creștinismul ca axă a creației.....	Error! Bookmark not defined.
6.2.Fantastic de „esență intelectualistă”	Error! Bookmark not defined.
6.2.1.Fantastic de natură freudiană	Error! Bookmark not defined.
6.2.2.Fantastic experimentalist	Error! Bookmark not defined.
6.2.3.Fantastic mistic	Error! Bookmark not defined.
6.3.Imaginea duală a satului (ardelenesc și oltenesc).....	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZIA	Error! Bookmark not defined.
BIBLIOGRAFIE.....	5

PROZA INTERBELICĂ ARDELEANĂ ȘI FOLCLORUL

Lucrarea *Proza interbelică ardeleană și folclorul* își propune să cerceteze fenomenul literar interbelic, aplicând noile metode de cercetare determinate de schimbări social-istorice și de expansiunea ariei științifice, care au condus la o reorganizare a tuturor domeniilor de cercetare. Obiectul studiului îl constituie relația literatură-folclor, prin evidențierea elementelor folclorice regăsite în corpusul operelor prozatorilor ardeleni (Ioan Slavici, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Pavel Dan, Victor Papilian), dar și o abordare transdisciplinară care să sublinieze tendința inovatoare a prozei secolului al XX-lea. Aspectele asupra cărora am insistat se conturează pe două coordonate în jurul cărora se construiește întregul nostru demers: pe de o parte, lumea satului văzută ca izvor de trăire folclorică, iar pe de altă parte, identificarea particularităților fantasticului în cadrul literaturii interbelice. Cercetare complexă care aduce în discuție o perioadă de timp marcată de numeroase evenimente istorice de referință pentru evoluția vieții culturale din Ardeal, lucrarea propune o viziune retrospectivă asupra unei etape fecunde din cadrul literaturii interbelice. Dacă este să ne referim la intervalul dintre cele două conflagrații mondiale, deducem particularitatea primului deceniu de după război; critica vremii așezând literatura ardeleană a secolului al XX-lea pe patru piloni reprezentativi: Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Pavel Dan și Victor Papilian. Înainte de demararea oricărui demers, am avut ca reper creația și activitatea cultural-artistică militantă a lui Ioan Slavici, acesta fiind considerat drept un pionier al prozei realiste și teoretician al folclorului.

Lucrarea de față este construită pe o structură echilibrată care își propune să ofere o radiografie a prozei interbelice, fiind împărțită în *șase capitole*: *un capitol* introductiv ce valorifică o abordare teoretică a conceptelor cu care vom opera în cadrul procesului interpretativ, evidențiind relația literatură-alte domenii de interes, *al doilea capitol* dedicat lui Ioan Slavici ca reper în constituirea celorlalte *patru capitole* care vizează un demers aplicativ concentrat pe crezul artistic al fiecărui prozator.

Propunând o perspectivă preponderent abstractă, capitolul I, intitulat *Preliminarii teoretice*, justifică motivul pentru care am optat pentru o interpretare paradigmatică a creației lui Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Pavel Dan și Victor Papilian, cu multiple implicații psihologice și psihanalitice. Am realizat o privire retrospectivă asupra metodelor de cercetare ale fenomenului folcloric pentru a identifica perspectiva intrinsecă, care facilitează decodarea mesajului derivat dintr-o mentalitate arhaică. În urma cercetărilor de teren, folcloriștii au ajuns la concluzia că textele populare sunt rezultatul evolutiv al unui popor, deoarece sintetizează o varietate de practici, obiceiuri și credințe moștenite de la strămoși. De aceea, abordarea

materialului popular nu se rezumă doar la interpretarea faptelor de folclor autentice, ci se focalizează și asupra acelor metamorfoze tematice și structurale care sunt transfigurate în creația cultă. Prozatorii interbelici sunt conștienți de terenul fertil pus la dispoziție de tezaurul folcloric autohton și universal și valorifică, în cadrul basmelor, mijloacele creației populare orale.

Subcapitolul, intitulat *Fantasticul*, este dedicat aspectelor teoretice, cercetarea conceptului structurându-se pe studiile lui Roger Caillois, Tzvetan Todorov, Sergiu Pavel Dan, Matei Călinescu și alții. Fantasticul a dinamitat toate principiile și definițiile cercetătorilor în domeniu, producând o ambiguitate a conceptului. Tzvetan Todorov realizează o delimitare a fantasticului de miraculos, straniu în relație cu instanța cititorului și a personajului: „La sfârșitul povestirii, cititorul, dacă nu personajul însuși, ia o hotărâre, optează pentru o soluție sau pentru cealaltă și, prin însuși acest fapt, părăsește sfera fantasticului. Dacă el conchide că legile realității sunt neștirbite și că ele permit explicarea fenomenelor descrise înseamnă că opera aparține unui alt gen: straniul. Dacă din contră, el conchide că numai admitând noi legi ale naturii, fenomenul poate fi explicat, pătrundem într-un alt gen, în sfera miraculosului.”¹. În schimb, Roger Caillois nu operează cu sistematizarea fantasticului, considerând că această abordare suprimă autenticitatea materialului analizat. Astfel, teoreticianul își construiește un sistem conceptual reductibil la propriile idei, fără a căuta să descopere simetrii. Tendința generală de valorificare și structurare a fantasticului a condus la o ramificare a domeniilor de cercetare, deschizând o nouă fereastră spre abordarea psihologică a artei și implicând o redimensionare a existențialului, prin noi orizonturi interpretative. Într-o altă accepțiune, literatura fantastică ia naștere pornind de la sursele tradiționale recognoscibile în folclorul autohton și nu numai, reușind să se materializeze diferențial. Sergiu Pavel Dan consideră superstiția o formă primordială de manifestare a gândirii fantastice care ia naștere printr-un proces de interpretare subiectiv, deformat al unor factori imprevizibili.

Aceste accepțiuni ale fantasticului reclamă un spațiu oniric în care sunt proiectate obsesii, identificându-se o nouă metodă de examinare a abisurilor sufletești care să faciliteze iruperea supranaturalului în real. De asemenea, vom urmări fantasticul în abordare psihanalitică, favorizând o incursiune în profunzimea proceselor conștiente și inconștiente care să permită explorarea dimensiunii psihice. Această paradigmă contribuie la identificarea în structura operei a temelor și motivelor literare fantastice (dublul, straniul, privirea, obsesiile) care-și găsesc lămurirea în teoriile freudiene și în studiul lui Otto Rank, *Dublul. Don Juan*.

¹ Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*, Editura Univers, București, 1973, p. 59.

În capitolul al II-lea, intitulat *Proza ardeleană de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, vom realiza o contextualizare istorică și socială, insistând pe reliefarea specificului literar al epocii. Subcapitolul întâi, preponderent teoretic, urmărește o etapă îndelungată care-și are punctul de plecare în ideologia revoluției de la 1848 și care a încurajat cărturarii să lupte nu numai pentru unitatea politică, ci și pentru unitatea culturală. Vom realiza o fotografie de ansamblu a literaturii secolului al XIX-lea, obiectivul oprindu-se asupra intervalului 1880-1890, când literatura din Ardeal se înscrie într-o etapă de renaștere prin implicarea directă a lui Ioan Slavici în procesul de emancipare a poporului prin artă. Tributară contextului istoric, literatura secolului al XIX-lea își focalizează interesul spre problematica poporului, aspect recognoscibil și în direcția literară a secolului următor. Dacă în primă fază a dezvoltării sale se pot observa unele reminiscențe ale elementului popular, treptat literatura ardeleană impune o redimensionare a fondului folcloric. Am inițiat o analiză a nuvelor reprezentative care vor anticipa specificul prozei secolului al XX-lea prin orientarea spre o nouă tehnică narativă de învăluire concentrică, iterativă, a investigației psihologice.

În cadrul nuvelor, satul lui Slavici se descoperă cititorului într-o atmosferă idilică, cu note de optimism, reflectând lumea vârstei fericite a copilăriei și adolescenței. Am oferit o atenție sporită primei etape a creației sale și activității teoretice pe tărâmul folcloric, iar în finalul capitolului ne-am axat pe evidențierea fantasticului de sorginte populară. Nuvelele *Scormon*, *Gura satului*, *La crucea din sat* propun un spațiu al evocării fără a omite dimensiunea folclorică și etnografică. Nuvelele din etapa următoare se îndepărtează de modelul popular și se îndreaptă spre un realism critic, marcat de problematica psihologică. Construite pe anumite concepții etice, *Comoara*, *Moara cu noroc*, *Pădureanca* vor dezbate ideea potrivit căreia la baza oricărui rău se află o patimă, accentul fiind pus pe consumerism, viciu, lăcomie.

Ca teoretician al folclorului, Slavici se remarcă prin două studii de certă valoare: *Literatura poporană* (curs de folcloristică românească predat în învățământ) și *Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgens und der Bukowina*. Printr-o abordare comparativă am reușit să identificăm un demers didactic, orientat spre folclorul literar și unul general, dedicat străinilor prin descrierea dansului, muzicii și portului.

În ultimul subcapitol, am demarat o investigație amănunțită a primului basm, *Zâna Zorilor*, scris de Slavici în care am delimitat respectarea/încălcarea canoanelor basmului popular. La Slavici, fantasticul se concretizează prin intersectarea conceptelor de mit și basm, iar elementul fabulos se prelungește în realism, basmele sale impunând o lectură specifică atmosferei degajate din lumea satului.

Capitolul al III-lea, intitulat *Ion Agârbiceanu, între realism și fabulos mitico-magic*, cuprinde patru subcapitole cu un caracter aplicativ, urmărind să ofere o grilă analitică axată pe dihotomia real-fantastic. În prima parte, ne-am focalizat pe un studiu regional al literaturii, după modelul inițiat de Nicolae Balotă. Am realizat o prezentare generală a literaturii interbelice marcată „de o criză a intelectualității literaturii române” care separă scriitorii în două categorii: cei care rămân tributari tradiției și cei care caută să inoveze prin împrumutarea tehnicilor narative din Apus. Tot în acest cadru, am adus câteva aprecieri asupra fiecărui scriitor în parte, argumentând motivul selecției realizate. Se constată o gamă variată de mutații atât la nivel formal, cât și la nivelul metodelor de transfigurare a materialului artistic. Scriitorii ardeleni interbelici propun o literatură militantă care se hrănește dintr-un spațiu matrice, în care echilibrul sufletesc se definește prin identificarea cu lumea satului. Am continuat demersul interpretativ cu un „scriitor al tainelor”, așa cum este cunoscut Ion Agârbiceanu, potrivit căruia tainică devine însăși condiția țăranului marcată de superstiție, blesteme, ghinion, toate fiind declanșate de o putere demonică.

Experiența sa ecleziastică a contribuit la o cunoaștere în profunzime a lumii satului, a tezaurului folcloric, a realității sociale, fiindcă oamenii apelează la preot în momentele de cumpănă din viața lor. Numit preot într-un sat din Munții Apuseni, omul de litere își va delimita demersul literar orientat spre sat, pe două coordonate: satul minier (*Arhanghelii*) și satul agrar (volumul *De la țară*). Dacă în volumul dedicat locurilor în care prozatorul se formează ca adult, Agârbiceanu dedică pagini impresionante descrierilor de natură, în creațiile realizate în perioada petrecută în Munții Apuseni, accentul se mută pe surprinderea realității fără a face apel la cosmetizarea vieții moșilor. Satul moșesc apare în viziunea preotului ca un spațiu al suferinței, al degradării fizice și morale, al bolilor, pentru că el trăiește această realitate și de multe ori îl regăsim în povestiri ca un ghid care parcurge, împreună cu personajele, acest drum sinuos.

Subcapitol, *Credințe, mituri și fantastic în proza scurtă*, cuprinde concepția lui Agârbiceanu potrivit căreia fantasticul trebuie cercetat „în tradiția mistico-fabuloasă a culturii populare”, fundamentată pe latura mistică și cea realistă. Cele două concepte se află într-o relație de interdependență, deoarece literatura fantastică, pornind de la datele realului, proiectează lumi imaginare care se distanțiază de normal, formând așa-numitul realism magic. Această structură dihotomică a permis identificarea unei direcții arhaice, constituită prin apel la superstiție, credințe și eresuri populare, care stau sub semnul unui fantastic popular. Prinși în mrejele fantasticului, descoperim bogăția semnificațiilor mitice prin plonjarea în lumea

eresurilor despre Vâlva băilor. Se creează o atmosferă de basm prin pătrunderea într-un tărâm al semnelor, al tainelor pe care doar cei inițiați sunt capabili să le creadă și să le interpreteze.

În completarea imaginii satului agrar, am considerat necesară o analiză a romanului *Strigoiul*, o adevărată monografie a mediului rural. Construit pe o structură polifonică, romanul devine o oglindă a realității rurale prin surprinderea evenimentelor capitale din viața omului (moartea, nunta, botezul) dar și din viața colectivității: Crăciunul, șezătoarea, secerișul, hodăițatul, Învierea și portul.

În cercetarea universului artistic al lui Liviu Rebreanu, pe lângă direcția dihotomică amintită anterior, am realizat un inventar al obsesiilor, al imaginilor recurente care stau la baza unui arsenal tematic variat. Intitulat *Liviu Rebreanu, un adept al realismului dur și al „fantasticului doctrinar”*, capitolul al IV-lea radiografiază o creație marcată de semne autobiografice, definind un univers surprins în imagini dure care circumscrie psihologia omului simplu, și nu numai. Adept al realismului, Rebreanu nu exclude aspectul etnografic, opera lui fiind o sinteză a ritualurilor, surprinzând diversitatea manifestărilor colectivității rurale: hora duminicală, obiceiuri calendaristice, ceremonialul nupțial, nașterea și riturile de trecere.

Proza scurtă se evidențiază și prin caracterul etic pe care-l moștenise de la Slavici și Agârbiceanu, înscriindu-se în categoria operelor în care se observă preocuparea pentru zugrăvirea unui univers văzut ca un arbore a cărui sevă hrănește și formează generații întregi. În acest context, am realizat o inventariere a obiceiurilor marcante din viața omului printr-o interpretare simbolică a universului tradițional al satului din cadrul romanului *Ion*.

Fantasticul lui Rebreanu se manifestă ca o speculație metafizică, materializat la nivelul unei lumi lăuntrice, prin declanșarea unui conflict „psihotic din adâncurile subconștientului.” Roman al „iluziilor eterne”, *Adam și Eva* este o meditație pe tema teoriei reîncarnării, metempsihoza fiind un proces repetitiv ce are ca scop realizarea cuplului, proiecție a împlinirii din ultimul cerc al lui Toma Novac. Se constituie sub forma unor povești de dragoste materializate în diferite accepțiuni în care sentimentul erotic devine un ideal, fiecare episod fiind „un surghiun” al procesului de izbăvire prin suferință a unui păcat inițial.

Capitolul al V-lea, cu titlul *Pavel Dan și imaginarul feeric*, lărgeste sfera de cercetare a realismului și fantasticului și reușim să intrăm în laboratorul creației în care am deslușit o predilecție pentru ritualurile de trecere, imaginea satului, drumul și familia. Pavel Dan propune cititorului o incursiune în spațiul mitic, logosul fiind cel care reconfigurează lumea satului, scrierile sale definindu-se printr-o „literatură a remușcării”. Satul lui Pavel Dan este descoperit în momentele de cumpănă din viața omului, propunând o reinterpretare a vechilor obiceiuri de înmormântare, care pun în evidență un spațiu izolat, conservator. Vom delimita o preferință a

prozatorului de a integra acest cosmos într-o atmosferă nocturnă, thanatică în intenția de a accentua nota de mister, de necunoscut, element specific unei mentalități colective, cititorul asistând la un joc de lumini difuze.

Discursul fantastic apare ca o extensie a realismului, prozatorul inserează elementul fantastic ca formă de cuprindere a realității. La o atentă inventariere a elementelor fantastice prezente în opera sa, observăm ceea ce identifică Ion Biberi a fi „o corespondență între individ și categoria mentală a fantasticului”, omul aflându-se într-o continuă luptă cu forțele potrivnice. Se identifică aici condiția de damnat a individului care, în absența credinței, recurge la incantații, invocări ale supranaturalului, vrăji, descântece pentru a se sustrage pericolelor iminente declanșate de aceste energii. Același autor stabilește o definiție a fantasticului, evidențiind faptul că acesta nu este altceva decât un ecou al credințelor ancestrale, mitice, activate la orice element străin și ostil apărut în calea destinului. Semnificativă pentru acest cadru este nuvela *Copil schimbat*, în care granițele realului sunt depășite și, treptat, călătoria misterioasă a moșului ne conduce într-un spațiu-labirint-pădurea. O altă formă de manifestare a fantasticului este cea metafizică, care apare din dorința omului de la țară de a-și iluziona propria existență din nevoia de a înțelege și explica semne, superstiții, mituri.

Ultimul capitol, intitulat *Victor Papilian – ultimul reprezentant al realismului interbelic ardelean*, încheie periplul analitic dedicat literaturii influențate de poetica folclorului, Papilian fiind un continuator al nuvelisticii lui Slavici și al romanelor lui Agârbiceanu și Rebreanu. În maniera predecesorilor săi, prozatorul impresionează prin varietatea de stiluri pe care le adoptă. Observator al societății, Victor Papilian reușește să creeze pe un cadru mozaical, o operă în care miturile, legende religioase se contaminatează pentru a aduce în discuție latura mitico-magică. Componenta religioasă devine un pretext cu scopul explicit de a sublinia componenta psihologică a personajelor și discursul fantastic de natură folclorică.

O altă direcție a capitolului surprinde imaginea duală a satului, Victor Papilian fiind scriitor ardelean prin adopție propune cititorului o lume a satului oltenesc și ardelenesc. Plasată în vecinătatea științei, creația lui Victor Papilian se materializează sub forma „unei geografii literare”, realizând adevărate disecții pentru a releva trăiri sufletești extreme, la limita patologicului.

Respectând canoanele realiste, Victor Papilian surprinde în volumul de „nuvele oltenești” specificul unei zone prin recurs la un vocabular atent ales, de mare expresivitate, cu intenția de a realiza o frescă a satului oltenesc. De interes pentru oglindirea acestor aspecte este povestirea *Popa ăl bătrân*. Construită pe tema avariției, nuvela surprinde destinul preotului Alexandru. Ajuns la senectute, acesta nu se poate împăca cu gândul că nu are un nepot care să-

și asume mai departe misiunea înaintașului său. Întreaga povestire este construită pe nostalgia dublată de retrăirea momentelor fericite ale copilăriei lui Costea colonelul, reîntors în casa părintească și faptele ce surprind frământările preotului Alexandru.

Cele cinci nuvele ale volumului *De dincolo de râu* reușesc să surprindă esențe ale folclorului, o impresionantă analiză psihologică a dezrădăcinatului care, spre deosebire de abordarea lui Pavel Dan, se transformă într-un adevărat studiu de caz și, în cele din urmă, este reprezentată lupta pentru unitate culturală și politică (*Se desmorțesc sufletele*). Trebuie subliniat faptul că Victor Papilian nu devine un pictor al spațiului, descrierea satului fiind înlocuită de caracterul analitic, prozatorul reușind să surprindă abisurile sufletești ale omului chinuit de încercări, uneori, depășind sfera comprehensibilului. Chiar dacă este o apariție simplă, țăranul ardelean se definește printr-un complex de trăiri, unde alături de noblețe conviețuiesc frica, sărăcia și angoasa.

Totodată, am realizat o incursiune analitică în corpusul operei, pentru a identifica intenția lui Papilian de a descoperi lumi neexploatate încă, disecând misterul unei realități diurne. Proza fantastică valorifică o varietate de forme: de la fantasticul intelectualist, anatomic, la cel al obsesiilor. În subcapitolul dedicat categoriei fantastice, am extins câmpul cercetării noastre cuprinzând mai multe ipostaze: fantasticul de natură freudiană, fantasticul experimentalist și fantasticul mistic. Proza sa fantastică se definește prin prezența straniului, care se materializează „din natura misterioasă a corespondențelor create între oameni și lume, din paroxismul obsesiilor trăite de eroi, din noutatea și nefirescul experimentelor încercate de ei”² și se transformă într-o diversitate de obsesii latente, trăite la nivel subconștient. De cele mai multe ori incipitul este marcat de un stil sobru, identic cu cel al procesului verbal, al reproducerii unei realități existente, pentru ca în final să asistăm la o povestire ce ne plasează într-o atmosferă a incertitudinii, a iluziei și oniricului. Aflat sub incidența unui fantastic grotesc, prozatorul creează o arhitectură labirintică, întreaga categorie construindu-se pe baza unei abordări analitice, fiind tentat în permanență „să arunce sonde în străfundurile misterioase ale sufletului omenesc, și rezultatele fiind surprinzătoare prin preciziunea anatomică a disecției sufletești.”³

Așadar, cercetarea de față departe de a atinge toate coordonatele oferite de cadrul literaturii interbelice, ne-a permis să identificăm similitudinile, diferențele modului în care

² Mircea Popa, *Spații literare-articole de istorie literară*, Editura Dacia, Cluj, 1974, p. 119.

³ Nicolae Roșu, Victor Papilian – *Manechinul lui Igor și alte povestiri de iubire*, în „Gândirea”, anul XXII, nr. 7, august-septembrie, 1943, p. 414.

fiecare prozator studiat a înțeles să însușească latura folclorică și să ofere diversitate elementului fantastic.

BIBLIOGRAFIE

I. BIBLIOGRAFIA OPEREI

1. Agârbiceanu, Ion, *Din copilărie. Chipuri și povestiri*, Editura Tineretului, București, 1956
2. Agârbiceanu, Ion, *Pagini alese*, Prefață de Mircea Zăciu, Editura Tineretului, București, 1956
3. Agârbiceanu, Ion, *Povestiri*, Prefață de Ion Brad, Editura tineretului, 1963
4. Agârbiceanu, Ion, *Două iubiri. Povestiri*, Antologie de G. Pienescu, Prefață de Cornel Regman, Editura pentru literatură, 1968
5. Agârbiceanu, Ion, *Meditație în septembrie*, Publicistică literară, Ediție îngrijită de Aurel Sasu, Cuvânt înainte de Mircea Zăciu, Editura Dacia, Cluj, 1971
6. Agârbiceanu, Ion, *Fefelega, povestiri*, Antologie, postfață și bibliografie de Mircea Vaida, Editura Minerva, București, 1971
7. Agârbiceanu, Ion, *Opere* vol. VII, text pregătit pentru tipar de G. Pienescu, sub supravegherea autorului în anul 1962, Editura Minerva, București, 1972
8. Agârbiceanu, Ion, *Duhul băilor, Nuvele, schițe și povestiri*, Editura Minerva, București, 1976
9. Agârbiceanu, Ion, *Mărturisiri*, Editura Minerva, București, 1977
10. Agârbiceanu, Ion, *Nuvele. Povestiri*, vol. II, Editura Minerva, București, 1982
11. Agârbiceanu, Ion, *Strigoii*, Ediție îngrijită de G. Pienescu, Editura Minerva, București, 1985
12. Agârbiceanu, Ion, *Nuvele*, Prefață și bibliografie de Constantin Cubleşan, Editura Minerva, București, 1985
13. Agârbiceanu, Ion, *Amintirile*, Studiu introductiv, tabel cronologic și referințe critice de Sanda Cordoș, Editura Cartimpex, Cluj-Napoca, 1998
14. Agârbiceanu, Ion, *Povestiri regăsite*, Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011
15. Agârbiceanu, Ion, *Opere Vol. I-VIII*, Ediție îngrijită, notă asupra ediției, bibliografie, note și comentarii, referințe critice și glosar de Ilie Rad, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, București, 2015-2016
16. Dan, Pavel, *Scrieri alese*, ediția îngrijită și prefața *Introducerea în lectura lui Pavel Dan* de Florian Potra, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1956
17. Dan, Pavel, *Vedenii din copilărie*, Editura Ion Creangă, București, 1971
18. Dan, Pavel, *Jurnal*, Ediție îngrijită și prefațată de Sergiu Pavel Dan, Editura Dacia, Cluj, 1974
19. Dan, Pavel, *Urcan bătrânul*, postfață, tabel cronologic și referințe critice de Victor Cubleşan, Editura 100+1 Gramar, București, 2002
20. Dan, Pavel, *Literatura populară. Caiete*, ediție îngrijită și postfață de Aurel Podaru, prefață de Andrei Moldovan, Editura Clubul Saeculum, Beclean, 2007
21. Dan, Pavel, *Opere, vol. I-III*, ediție îngrijită de Aurel Podaru, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012

22. Dan, Pavel, *Ursita sau destinul tragic al unui scriitor, nuvele, opinii critice, pagini de jurnal, corespondență, o cronologie în imagini, indici*, Ediție îngrijită de Aurel Podaru, Prefață de Ion Vlad, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2017
23. Papilian, Victor, *Sufletul lui Faust*, Editura Ardealul, Cluj, 1928
24. Papilian, Victor, *În credința celor șapte sfeșnice*, vol. I, II, Tipografia Transilvania, Cluj, 1933
25. Papilian, Victor, *Fără limită*, Editura Cugetarea, București, 1937
26. Papilian, Victor, *Dincolo de râu. Nuvele ardelenesti*, Tipografia ziarului Universul, București, 1938
27. Papilian, Victor, *Vecinul. Nuvele*, Editura Cugetarea, București, 1938
28. Papilian, Victor, *Manechinul lui Igor și alte povestiri de iubire*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1943
29. Papilian, Victor, *Teatru I. Trei mistere: Cerurile spun (Mister ortodox creștin), Nocturnă (Mister păgân), Moartea vanităților (Misterul misterelor)*, Editura Dacia Traiana, Sibiu, 1949
30. Papilian, Victor, *Ceartă oltenească, Nuvele, Schițe, Povestiri*, Ediție îngrijită, prefațată și adnotată de Titus Bălașa, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1973
31. Papilian, Victor, *Teatru, Simona sau Prințul consort*, Ediție îngrijită și prefațată de Constantin Cubleşan, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975
32. Papilian, Victor, *Lacrima, Nuvele fantastice, Amintiri din teatru II*, Antologie de Mircea Popa și Cornelia Papilian, Text stabilit, prefață, tabel cronologic și note de Mircea Popa, Editura Minerva, București, 1988
33. Papilian, Victor, *Decameronul românesc (Nuvele de dragoste)*, Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Editura de Vest, Timișoara, 1996
34. Papilian, Victor, *Scrieri, volumul I. Nuvele. Povestiri. Conferințe*, Ediție îngrijită, prefață, tabel cronologic și notă asupra ediției de Mircea Popa, Colecția Mari Scriitori ai Transilvaniei, Cluj-Napoca, 2017
35. Papilian, Victor, *Scrieri, volumul II. Dramaturgie*, Ediție îngrijită, prefață, tabel cronologic și notă asupra ediției de Mircea Popa, Colecția Mari Scriitori ai Transilvaniei, Cluj-Napoca, 2017
36. Rebreanu, Liviu, *Opere, vol. I-III*, ediție critică de N. Gheran și Nicolae Liu, E.P.L., București, 1968
37. Rebreanu, Liviu, *Opere, vol. IV*, ediție de Nicolae Gheran și Valeria Dumitrescu, E.P.L., București, 1970
38. Rebreanu, Liviu, *Opere, vol. V*, ediție de Nicolae Gheran, Addenda de Cezar Apreotesei și Valeria Dumitrescu, Editura Minerva, București, 1972
39. Rebreanu, Liviu, *Opere VI*, ediție critică îngrijită de Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1974
40. Rebreanu, Liviu, *Amalgam*, Ediție îngrijită, prefață, antologie și note de Mircea Muthu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976
41. Rebreanu, Liviu, *Jurnal I*, Text ales și stabilit, studiu introductiv de Puia Florica Rebreanu, Addenda, note și comentarii, Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1984
42. Rebreanu, Liviu, *Jurnal II*, Text ales și stabilit, studiu introductiv de Puia Florica Rebreanu, , Addenda, note și comentarii, Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1984
43. Rebreanu, Liviu, *Mărturisire*, Editura Militară, București, 1986
44. Rebreanu, Liviu, *Opere XVI, Însemnări de-o zi 1909-1943*, Ediție critică de Nicolae Gheran, Stabilirea textului în colaborare cu Nedeea Burcă, Editura Minerva, București, 1995

45. Rebreanu, Liviu, *Opere*, Vol. XIX, *Interviuri, anchete*, ediție îngrijită de Niculae Gheran, Editura Minerva, București, 2000
46. Rebreanu, Liviu, *Opere*, vol. I: *Ion, Pădurea spânzuraților, Adam și Eva*, vol.II: *Ciuleandra, Crăișor Horia, Răscoala*, Ediție alcătuită de Mircea Coloșenco și Ilderim Rebreanu, Prefață de Eugen Simion, Editura Enciclopedic, București, 2001
47. Rebreanu, Liviu, *Opere*, Vol. XXIII, *Varia*, (caiete de creație, note, colaborări 1907-1944), Editura Minerva, București, 2006
48. Rebreanu, Liviu, *Adam și Eva*, prefață de Andrei Moldovan, Editura Litera Internațional, București, 2009
49. Rebreanu, Liviu, *Nuvele*, Prefață de Ion Bogdan Lefter; tabel cronologic de Ilderim Rebreanu, Editura Liviu Rebreanu, București, 2011
50. Ioan Slavici, *Amitiri. Lumea prin care am trecut*, E.P.L., București, 1967
51. Slavici, Ioan, *Nuvele I*, Editura Cartea Românească, București, 1985
52. Slavici, *Opere, I-II Nuvele*, Ediție de Constantin Mohanu, Prefață de Eugen Simion, Editura Univers enciclopedic, București, 2001
53. Slavici, Ioan, *Opere*, vol. I-VII, (I. *Povești. Addenda. Nuvele*; II. *Nuvele*; III. *Postume. Din periodice. Teatru*; IV. *Mara. Din bățani. Manea*; V. *Din două lumi. Cel din urmă Armaș. Corbei. Din păcat în păcat. Revoluția din pârlești. Vântură lume*; VI. *Amintiri. Lumea prin care am trecut. Închisorile mele. Fapta omenească. Din manuscrise. Varia*; VII. *Dicționar monografic de opere. Dicționar biografic de personaje*) ediție îngrijită, studiu introductiv și cronologic de Dimitrie Vatamaniuc, Editura Național, București 2001
54. Slavici, Ioan, *Lumea prin care am trecut, Memorialistică. Publicistică*, Ediție și prefață de Constantin Mohanu, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004

II. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

A. DICȚIONARE

- *Dicționar de literatură română contemporană*, Popa, Marian, Editura Albatros, București, 1977
- *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, ediție îngrijită de Stănuță Crețu, Florin Faifer, Editura Academiei RSR, București, 1979
- *Literatura română. Dicționar cronologic*, Dima, Al., Chițimia, I.C., Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979
- *Dicționar de mitologie generală*, Victor Kernbach, Editura Albatros, București, 1983
- *Dicționar de simboluri*, vol. I-III, Chevalier, Jean, Geerbrant, Alain, Editura Artemis, București, 1994
- *Dicționar analitic de opere literare românești*, coord. Ioan Pop, ediția definitivă, Editura Casei Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 1999
- *Dicționar esențial al scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000
- *Dicționarul Scriitorilor români*, coordonare și revizie științifică de M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu, Editura Fundației Culturale Române, A-C – 1995, D-L -1998, M-P, R-Z-2002
- *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până în 1989*, ediție îngrijită de un colectiv: Ion Istrate, Ion Milea, Doina Modola, Augustin Pop, Mircea Popa, Aurel Sasu, Elena Stan, Valentin Tașcu, Editura Academiei, București, 2004
- *Dicționarul general al literaturii române (DGLR)*, vol. I-VI, coordonator general Eugen Simion, editura Univers Enciclopedic, București, 2004-2008

- *Dicționar de scriitori canonici români*, George Bădăraș, Editura Institutul European, Iași, 2010

B. STUDII DE TEORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

1. Abrudan, Elena, *Structuri mitice în proza contemporană*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2003
2. Adam, Jean-Michel, Revaz Francoise, *Analiza povestirii*, Traducere de Sorin Pârnu, Institutul European, Iași, 1999
3. Aderca, F., *Contribuții critice*, vol. II, Editura Minerva, București, 1988
4. Anania, Valeriu, *Rotonda plopilor aprinși*, Ediția a II-a, Editura Florile dalbe, București, 1995
5. Andrei, Al., *Valori etice în basmul fantastic românesc*, Societatea literară „Relief românesc”, București, 1979
6. Angelescu, Silviu, *Mitul și literatura*, Editura Univers, București, 1999
7. Anghelescu, Mircea, *Clasicii noștri*, Editura Eminescu, București, 1996
8. Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*, în românește de Lucia Ruxandra Munteanu, prefață: Romul Munteanu, Editura Univers, București, 1989
9. Bachelard, Gaston, *Apa și visele*, Eseu despre imaginația materiei, traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1995
10. Balotă, Nicolae, *De la Ion la Ioanide*, Editura Eminescu, București, 1874
11. Balotă, Nicolae, *Prozatori români ai secolului XX*, Editura „Viitorul Românesc”, Deva, 1997
12. Balotă, Nicolae, *Romanul românesc în secolul XX*, Editura „Viitorul Românesc”, Deva, 1997
13. Bălan, Ion Dodu, *Ioan Slavici sau roata de la carul mare*, Editura Albatros, București, 1985
14. Băleanu, Carmen Mirela, *Eros și thanatos în proza fantastică românească*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2010
15. Bârlea, Ovidiu, *Eseu despre dansul popular românesc*, Editura Cartea Românească, București, 1982
16. Bârlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii românești*, Editura Enciclopedică română, București, 1968
17. Bârna, Nicolae, *Ipostaze ale modernizării prozei rurale*, Pavel Dan, Marin Preda, Sorin Titel, Editura Ideea europeană, București, 2009
18. Beșteliu, Marin, *Realismul literaturii fantastice*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975
19. Biberi, Ion, *Visul și structurile subconștientului*, Editura Științifică, București, 1970
20. Biberi, Ion, *Thanatos-Psihologia morții*, prefață de acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici, Editura Curtea Veche, București, 2000
21. Blaga, Lucian, *Gândire magică și religie. Trilogia valorilor*, vol. II, Editura Humanitas, București, 1996
22. Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura Humanitas, București, 2005
23. Booth, Wayne C., *Retorica romanului*, în românește de Alina Clej și Ștefan Stoenescu, prefață de Ștefan Stoenescu, Editura Univers, București, 1976
24. Braga, Mircea, *Destinul unor structuri literare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979
25. Braga, Mircea, *Istoria literară ca pretext*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982
26. Breazu, Ion, *Literatura Transilvaniei. Studii. Articole. Conferințe*, Casa Școalelor, București, 1944

27. Breazu, Ion, *Studii de literatură română și comparată*, vol.I, ediție îngrijită, bibliografie și indice de nume de Mircea Curticeanu, Editura Dacia, Cluj, 1970
28. Bremond, Claude, *Logica povestirii*, traducere de Micaela Slăvescu, prefață și note de Ioan Pânzaru, Editura Univers, București, 1981
29. Brion, Marcel, *Arta fantastică*, Traducere și postfață de Modest Morariu, Editura Meridiane, București, 1970
30. Bucur, Septimiu, *Banchetul lui Lucullus, Pagini de critică literară*, Ediție îngrijită, prefață și notă asupra ediției de Serafim Duicu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978
31. Buzăși, Ion, Dan, Sergiu Pavel, Podaru, Aurel, *Pavel Dan și Blajul*, prefață și cronologie de Sergiu Pavel Dan, notă asupra ediției de Ion Buzăși, Editura Clubul Saeculum, Beclean, 2007
32. Buzăși, Ion, Podaru, Aurel, *Amintiri despre Pavel Dan*, ediție îngrijită de Ion Buzăși și Aurel Podaru, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003
33. Caillois, Roger, *În inima fantasticului*, În românește de Iulia Soare, Un cuvânt introductiv de Edgar Papu, Editura Meridiane, București, 1971
34. Caillois, Roger, *Antologia nuvelei fantastice*, cu o prefață de Matei Călinescu și un studiu de Roger Caillois, traducere de Dumitru Țepeneag, Editura Univers, București, 1970
35. Caillois, Roger, *Mitul și omul*, traducere din limba franceză de Lidia Simion, București, Editura Nemira, 2000
36. Caillois, Roger, *Abordări ale imaginarului*, traducere din franceză de Nicolae Balotă, Editura Nemira, București, 2001
37. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, ediție și prefață de Alexandru Piru, Editura Minerva, București, 1982
38. Călinescu, G., *Principii de estetică*, Editura Junimea, Iași, 1996
39. Călinescu, G., *Estetica basmului*, Editura Pergamon, 2006
40. Călinescu, Matei, *Conceptul de fantastic în Eseuri despre literatura modernă*, Editura Meridiane, București, 1970
41. Călinescu, Matei, *A citi, a reciti, către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, 2003
42. Ciobanu, Nicolae, *Între imaginar și fantastic în proza românească*, Editura Cartea Românească, București, 1987
43. Ciobanu, Nicolae, *Întâlnirea cu opera*, Editura Cartea Românească, București, 1982
44. Cioculescu, Șerban, *Marginalii la opera lui I. Agârbiceanu în Varietăți critice*, Editura pentru Literatură, București, 1966
45. Cioculescu, Șerban, *Itinerar critic*, Editura Eminescu, București, 1973
46. Chiciudean, Gabriela, *Pavel Dan și globul de cristal al creatorului*, (O abordare pe suportul teoriei imaginarului), Editura Academiei Române, București, 2007
47. Chinezu, Ion, *Pagini de critică*, ediție îngrijită și prefață de I. Negoîtescu, E.P.L., București, 1969
48. Coman, Alina (Andreica), *Implicații folclorice în opera scriitorilor ardeleni (Ion Agârbiceanu, Pavel Dan)*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2013
49. Coman, Mihai, *Mitos și epos. Studii asupra transformărilor narative*, Editura Cartea Românească, București, 1985
50. Coman, Mihai, *Mitologie populară românească*, Editura Minerva, București, 1986
51. Constantinescu, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*, Editura Minerva, București, 1977
52. Cordoș, Sanda, *Literatura între revoluție și reacțiune. Problema crizei în literatura română și rusă a secolului XX*, Editura Biblioteca Apastrof, Cluj-Napoca, 2002
53. Coroiu, Constantin, *Lecturi subiective*, Edict Production, Iași, 2009
54. Cosma, Anton, *Romanul românesc și problematica omului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977

55. Cosma, Anton, *Geneza romanului românesc*, Editura Eminescu, București, 1985
56. Crainic, Nechifor, *Dostoievski și creștinismul rus*, Editura Anastasia, București, 1998
57. Crețu, Nicolae, *Constructorii ai romanului: Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu*, Editura Eminescu, București, 1982
58. Crohmălniceanu, Ov. S., *Liviu Rebreanu*, E.S.L.A., București, 1954
59. Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, E.P.L., București, 1967
60. Crohmălniceanu, Ov. S., *Cinci scriitori în cinci feluri de lectură*, Editura Cartea Românească, București, 1984
61. Cubleșan, Constantin, *Ioan Slavici*, Editura Recif, București, 1994
62. Cubleșan, Constantin, *Opera literară a lui Pavel Dan*, Editura Viitorul Românesc, București, 1998
63. Cubleșan, Constantin, *Romancierul Rebreanu*, Editura Viitorul Românesc, București, 2001
64. Cubleșan, Constantin, *Clasici și moderni*, Editura Gramar, București, 2003
65. Cubleșan, Constantin, *Pavel Dan-prozatorul Câmpiei transilvane*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2007
66. Cubleșan, Constantin, *Pavel Dan o antologie critică gândită și îngrijită de Petru Poantă și Victor Cubleșan*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2007
67. Cubleșan, Constantin, *Liviu Rebreanu - zece ipostaze ale romanului*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2013
68. Culianu, Ioan Petru, *Călătorii în lumea de dincolo*, ediția a treia, traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu, prefață și note de Andrei Oișteanu, Cuvânt înainte de Lawrence E. Sullivan (în românește de Sorin Antohi), Editura Polirom, București, 2002
69. Dan, Sergiu Pavel, *Proza fantastică românească*, Editura Minerva, București, 1975
70. Dan, Sergiu Pavel, *Fețele fantasticului, delimitări, clasificări și analize*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005
71. Danciu, Maxim, *Ioan Slavici în perspectiva criticii actuale*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2006
72. Deleanu, Marcu Mihail, *Glasul pământului: Stilistica motivului în proza literară*, Editura Facla, Timișoara, 1981
73. Dimisianu, Gabriel, *Clasici români din secolele XIX și XX*, Editura Eminescu, București, 1996
74. Dorondel, Ștefan, *Moartea și apa-ritualuri funerare, simbolism acvatic și structura lumii devdincolo de imaginarul țărănesc*, Prefață de Marianne Mesnil, Paideia, București, 2004
75. Dragoș, Elena, *Structuri narative la Liviu Rebreanu*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
76. Drăucean, Adela, *De la proverb la aforism în opera lui Ioan Slavici*, Editura Pro Universitaria, București, 2013
77. Drimba, Ovidiu, *Istoria literaturii universale*, a II-a Ediție definitivă, Editura SAECULUM I.O., Editura VESTALA, București, 1997
78. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Traducere de Marcel Arderca, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
79. Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei-de la mitocritică la mitanaliză*, traducere din franceză de Irina Bădescu, Editura Nemira, București, 1998
80. Dumitrescu, Adriana, *Introducere în opera lui Ioan Slavici*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
81. Eco, Umberto, *Opera deschisă. Formă și indeterminare în poeticile contemporane*, ediția a doua, traducere și prefață de Cornel Mihai Ionescu, Editura Paralela 45, Pitești, 2002

82. Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, în românește de Paul G. Dinopol, prefață de Vasile Nicolescu, Editura Univers, București, 1978
83. Eliade, Mircea, *Comentarii la Meșterul Manole*, Editura Junimea, Iași, 1992
84. Eliade, Mircea, *Sacru și profanul*, Editura Humanitas, București, 1992
85. Eliade, Mircea, *Arta de a muri*, Editura Moldova, Iași, 1993
86. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Univers Enciclopedic, 1999
87. Eretescu, Constantin, *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană*, Editura Compania, 2003
88. Evseev, Ivan, *Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998
89. Florea, Marin, *Vieți dedicate omului, vol. I, (Date biografice, activitate, întâmplări, istorioare, anecdote, gânduri medico-sociale ale întemeietorilor școlii medicale românești de la Cluj)*, Iuliu Hațieganu, Jozsef Jakabi, Victor Papilian, Gheorghe Ursu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993
90. Florescu, Nicolae, *Profitabila condiție romanul aventurilor secrete*, Editura Cartea Românească, București, 1983
91. Fochi, Adrian, *Datini și eresuri populare la sfârșitul secolului al XIX-lea: răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densușianu*, Editura Minerva, București, 1976
92. Freud, Sigmund, *Scrisori despre literatură și artă*, Traducere și note de Vasile Dem. Zamfirescu, prefață de Romul Munteanu, Editura Univers, București, 1980
93. Freud, Sigmund, *Opere*, vol. IX, *Interpretarea viselor*, traducere din limba germană Roxana Melniuc, Editura Trei, București, 2003
94. Freud, Sigmund, *Opere*, vol. XV, *Vis și telepatie*, traducere din limba germană Daniela Ștefănescu, prefață Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, București, 2007
95. Frye, Northrop, *Anatomia criticii*, în românește de Domnica Sterian și Mihai Spărișu, prefață de Vera Călin, Editura Univers, București, 1972
96. Gennep, Arnold Van, *Riturile de trecere, Studiu sistematic al riturilor de poartă și de prag, de ospitalitate, de adopție, de sarcină și de naștere, de copilărie, de pubertate, de inițiere, de ordinație, de încoronare, de logodnă și de căsătorie, de funeralii, de anotimuri etc.*, Traducere de Lucia Berdan și Nora Vasilescu, Studiu introductiv de Nicolae Constantinescu, Postfață de Lucia Berdan, Editura Polirom, Iași, 1998
97. George, Alexandru, *Masca. Proza fantastică românească*, Prefață și antologie de Alexandru George, Editura Minerva, București, 1982
98. Gheran, Niculae, *Tânărul Rebreanu*, Editura Albatros, București, 1986
99. Gheran, Niculae, *Rebreanu, amiaza unei vieți*, Editura Albatros, București, 1989
100. Glodeanu, Gheorghe, *Poetica romanului interbelic*, Editura Ideea Europeană, București, 2007
101. Glodeanu, Gheorghe, *Liviu Rebreanu – ipostaze ale discursului epic*, Ediția a II-a revăzută, Editura Tipo Moldova, Iași, 2010
102. Glodeanu, Gheorghe, *Orientări în proza fantastică românească*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2014
103. Grigore, Rodica, *Realismul magic în proza latino-americană a secolului XX*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2015.
104. Hobana, Ion, *Vârsta de aur a anticipației românești*, Antologie, cuvânt înainte și comentarii de Ion Hobana, Editura Tineretului, 1969
105. Holban, Ioana, *Istoria literaturii române: portrete contemporane*, Editura Princeps, București, 2003
106. Iacob, Livia, *Romancieri interbelici*, Prefață de Bogdan Crețu, Institutul European, Iași, 2006

107. Ianoși, Ion, *Romanul monumental și secolul XX*, Editura pentru literatură, București, 1963
108. Iliescu, A., *Proza realistă în secolul al XIX-lea*, Editura Minerva, București, 1978
109. Ilin, Stancu, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație*, Editura Minerva, București, 1985
110. Iorga, N., *Istoria literaturii românești contemporane*, Editura Minerva, București, 1934
111. Jung, C. G., *În lumea arhetipurilor*, Editura Jurnal literar, București, 1994
112. Lazar, Monica, *Pavel Dan 1907-1937*, Editura pentru literatură, Cluj-Napoca, 1967
113. Lăzărescu, Gheorghe, *Romanul de analiză psihologică în literatura română interbelică*, Editura Minerva, București, 1983
114. Lovinescu, E., *Figuri ardelene. Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Titu Maiorescu, Șt. O. Iosif, Ion Agârbiceanu, Ilarie Chendi*, Editura Librăriei Diecezeane, 1925
115. Lovinescu, E., *Scrieri, vol. I, Critice*, ediție și studiu introductiv de Eugen Simion, Editura pentru literatură, București, 1969
116. Lovinescu, E., *Istoria literaturii române contemporane*, Editura Minerva, București, 1989
117. Maiorescu, Titu, *Critice, vol. II*, Editura Minerva, București, 1908
118. Malița, Liviu, *Alt Rebreanu*, Editura Cartimpex, Cluj, 2000
119. Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe, Eseu despre romanul românesc*, Editura Eminescu, București, 1991
120. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
121. Marcea, Pompiliu, *Slavici*, Editura pentru Literatură, București, 1965
122. Marian, Fl. M., *Nașterea la români*, Studiu etnografic, Ediție critică de Teofil Teaha, Ioana Șerb, Ioan Ilișiu, Text stabilit de Teofil Teaha, Editura GRAI și SUFLET – CULTURA NAȚIONALĂ, București, 1995
123. Marian, Fl. M., *Nunta la români*, Studiu etnografic, Ediție critică de Teofil Teaha, Ioana Șerb, Ioan Ilișiu, Text stabilit de Teofil Teaha, Editura GRAI și SUFLET – CULTURA NAȚIONALĂ, București, 1995
124. Marian, Fl. M., *Înmormântarea la români*, Studiu etnografic, Ediție critică de Teofil Teaha, Ioana Șerb, Ioan Ilișiu, Text stabilit de Teofil Teaha, Editura GRAI și SUFLET – CULTURA NAȚIONALĂ, București, 1995
125. Marienescu, Atanasie Marian, *Cultul păgân și creștin, Sărbătorile și datinile romane vechi*, I, II, Ediție critică de I. Oprișan, Editura SAECULUM I.O., București, 2008
126. Matei Mușat, Carmen, *Romanul românesc interbelic*, Editura Humanitas, București, 1998
127. Mauron, Charles, *De la metaforele obsedante la mitul personal*, Traducere din limba franceză de Ioana Bot, Aparat critic, bibliografie și note pentru ediția românească de Ioana Bot și Raluca Lupu, Editura Dacia, 2001
128. Micu, Dumitru, *Romanul românesc contemporan*, ESPLA, București, 1959
129. Micu, Dumitru, Manolescu, Nicolae, *Literatura română de azi, 1944-1964*, Editura Tineretului, București, 1965
130. Micu, Dumitru, *Început de secol 1900-1916. Curente și scriitori*, Editura Minerva, București, 1970
131. Micu, Dumitru, *Gândirea și gândirismul*, Editura Minerva, București, 1975
132. Micu, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române. Perioada contemporană*, vol. III, Editura Iriana, 1996
133. Micu, Dumitru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum I.O., București, 2000

134. Mircioiu, C., Dr. Ionescu, G. N., *Omagiu Victor Papilian, Evocări, comentarii, mărturii, articole, comunicări*, Volumul apare sub redacția Prof. Dr. Doc. C. Mircioiu, Prof. Dr. G.N. Ionescu și colectivul: Dr. Cornelia Papilian, scriitor Mircea Popa, Dr. Florea Marin, Dr. Octavian Gr. Zăgreanu, Litografia I.M.F. Cluj-Napoca, 1988
135. Munteanu, George, *Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980
136. Munteanu, George, cap. *Epoca marilor clasici. Folclorul ca substanță a creației poetice originale* în vol. *Temelii folclorice și orizont european în literatura română*, sub îngrijirea științifică a dr. Ovidiu Papadima, Editura RSR, București, 1971
137. Munteanu, George, *Slavici necunoscutul în Sub semnul lui Aristarc*, Editura Eminescu, București, 1975
138. Muthu, Mircea, *La marginea geometriei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979
139. Muthu, Mircea, *Rebreanu sau paradoxul organicului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993
140. Muthu, Mircea, *Balcanismul literar românesc*, vol. I: *Etapale istorice ale conceptului*, vol. II: *Permanențe literare*, vol. III: *Balcanitate și balcanism*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002
141. Mușat, C. M., *Romanul românesc interbelic*, Editura Humanitas, București, 1998
142. Mușat, Carmen, *Romanul românesc interbelic. Dezbateri teoretice, polemici, opinii critice*, Antologie, prefață, analize critice, note și bibliografie de Carmen Mușat, Editura Humanitas Educațional, București, 2004
143. Naroș, Iacob, *Liviu Rebreanu și proza scurtă*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019
144. Negoîtescu, Ion, *Scriitori moderni*, Editura pentru literatură, București, 1966
145. Negoîtescu, Ion, *Scriitori contemporani*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994
146. Negoîtescu, Ion, *Istoria literaturii române*, vol. I (1800-1945), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002
147. Niculiță-Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. I-II, ediție îngrijită de Victor Durnea, studiu introductiv de Lucia Berdan, Editura Polirom, Iași, 1998
148. Oprea, Al., *Mitul „faurului aburit”*, Editura Albatros, București, 1974
149. Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români, Studiu etnografic*, Ediție și introducere de Iordan Datcu, Editura Saeculum I.O., București, 1997
150. Pamfile, Tudor, *Văzduhul după credințele poporului român*, Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Antoaneta Olteanu, Editura Paideia, București, 2001
151. Papadima, Ovidiu, *Scriitorii și înțelesurile vieții*, Editura Minerva, București, 1971
152. Papadima, Ovidiu, *Opera critică I. Creatorii și lumea lor*, Ediție critică de I. Oprișan, Editura Saeculum I.O., București, 2011
153. Pascu, Petre, *Approape de ei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987
154. Pădurean, Corneliu, *Studii filologice și teologice*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2014
155. Păun, Octav, *Elogiu folclorului românesc*, Antologie și prefață de Octav Păun, text îngrijit de Maria Mărdărescu și Octav Păun, Editura pentru literatură, București, 1969
156. Perian, Gheorghe, *Pagini de critică și de istorie literară*, Editura Ardealul, Tîrgu-Mureș, 1998
157. Perpessicius, *Patru clasici (Eminescu, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu)*, Editura Eminescu, București, 1974
158. Perpessicius, *Scriitori români*, Editura Minerva, București, 1986
159. Perpessicius, *Mențiuni critice*, Ediție îngrijită, tabel cronologic, referințe critice de Teodor Vârgolici, Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002

160. Piru, Al., *Liviu Rebreanu*, Editura Tineretului, București, 1965
161. Piru, Al., *Varia, Studii și observații critice*, vol. II, Editura Eminescu, București, 1973
162. Piru, Al., *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981
163. Piru, Al., *Critici și metode*, Cartea Românească, București, 1989
164. Poantă, Petru, Cubleşan, Victor, *Pavel Dan 1907-2007*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2007
165. Podaru, Aurel, *Anotimpul cailor*, antologie de Aurel Podaru, prefață de Andrei Moldovan, Editura Clubul Saeculum, Beclean, 2006
166. Podaru, Aurel, *Pavel Dan și Tulcea*, în loc de prefață de Ion Bădică, postfață de Ion Buzași, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2019
167. Pop, Dumitru, *Obiceiuri agrare în tradiția populară românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989
168. Popa, Constantin M., *Clasici și contemporani (eseuri critice)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1987
169. Popa, Mircea, *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, Editura Minerva, București, 1982
170. Popa, Mircea, *Victor Papilian-monografie*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008
171. Popa, Mircea, *Uleiul din candelă. Astra și spiritul Blajului*, Editura Astra, Blaj, 2009
172. Popescu, Magdalena, *Slavici*, Editura Cartea Românească, București, 1977
173. Popescu-Sireteanu, Ion, *Amintiri despre Liviu Rebreanu*, Editura Junimea, Iași, 1985
174. Propp, V. I., *Morfologia basmului*, În românește de Radu Nicolau, Studiu introductiv și note de Radu Niculescu, Editura Univers, București, 1970
175. Protopopescu, Al., *Romanul psihologic românesc*, ediția a treia, Editura Paralela 45, Pitești, 2002
176. Raicu, Lucian, *Liviu Rebreanu*, E.P.L., București, 1967
177. Rank, Otto, *Dublul. Don Juan*, traducere de Maria Vicol, prefață de Petru Ursache, Editura Institutul European, Iași, 1997
178. Rădulescu, Adina, *Rituri de protecție în obiceiurile funerare la români*, Editura Saeculum I.O., București, 2008
179. Regman, Cornel, *Agârbiceanu și demonii*, Studiu de tipologie literară, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Paralela 45, Pitești, Colecția „Cercul literar de la Sibiu”, 2001
180. Roșianu, Nicolae, *Eseuri despre folclor*, Editura Univers, București, 1981
181. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1971
182. Sasu, Aurel, *Liviu Rebreanu, sărbătoarea operei*, Editura Albatros, București, 1978
183. Săndulescu, Al., *Introducere în opera lui Liviu Rebreanu*, Editura Minerva, București, 1976
184. Săndulescu, Al., *Conceptul de realism în literatura română*, Editura Eminescu, București, 1974
185. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1976
186. Simuț, Ion, *Liviu Rebreanu și contradicțiile realismului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2010
187. Simuț, Ion, *Rebreanu dincolo de realism*, Editura Biblioteca Revistei „Familia”, Oradea, 1997
188. Streinu, Vladimir, *Clasicii noștri*, Editura Tineretului, București, 1968
189. Streinu, Vladimir, *Prozatori români*, Editura Albatros, București, 2003

190. Șandru, Dumitru, *Folclorul românesc*, Ediție îngrijită de Tudora Șandru Olteanu, prefață de Ovidiu Bârlea, Editura Minerva, București, 1987
191. Taloș, Ion, *Gândirea magico-religioasă la români*, Editura Enciclopedică, București, 2001
192. Tatarkiewicz, Wladyslaw, *Istoria celor șase noțiuni*, prefață de Dan Grigorescu, în românește de Rodica Ciocan-Ivănescu, Editura Meridiane, București, 1981
193. Todorov, Tzvetan, *Introducere în literatura fantastică*, traducere de Virgil Tănase, prefață de Alexandru Sincu, Editura Univers, București, 1973
194. Ursache, Petru, *Etnoestetica*, Institutul European, Iași, 1998
195. Van Gennep, Arnold, *Riturile de trecere*, traducere de Lucia Berdan și Nora Vasilescu, Editura Polirom, Iași, 1996
196. Vatamaniuc, Dimitrie, *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*, Editura A.R.S.R., București, 1968
197. Vatamaniuc, Dimitrie, *Ioan Slavici. Opera literară*, Editura Academiei, București, 1970
198. Vatamaniuc, Dimitrie, *Ion Agârbiceanu*, Editura Albatros, București, 1970
199. Vatamaniuc, Dimitrie, *Ion Agârbiceanu. Biobibliografie*. Editura Enciclopedică Română, București, 1974
200. Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura Minerva, București, 1988
201. Vintilescu, Virgil, *Folclor literar*, Timișoara, 1968
202. Vintilescu, Virgil, *Slavici. Evaluări critice*, Editura Facla, Timișoara, 1977
203. Vintilescu, Virgil, *Scriitorii clasici și Junimea*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1997
204. Vișinescu, Valentin, *Pavel Dan și Turda*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007
205. Vișinescu, Valentin, *Țara lui Pavel Dan*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2010
206. Vlad, Ion, *Povestirea. Destinul unei structuri epice (dimensiunile eposului)*, Editura Minerva, București, 1972
207. Vlad, Ion, *Pavel Dan, Zborul frânt al unui destin*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986
208. Vlad, Ion, *Lectura romanului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983
209. Vlad, Ion, *În labirintul lecturii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999
210. Vrabie, Gheorghe, *Din estetica poeziei populare române, Analize stilistice și literare*, Editura Albatros, București, 1990
211. Vultur, Ioan, *Narațiune și imaginar. Preliminarii la o teorie a fantasticului*, Editura Minerva, București, 1987
212. Walter, Philippe, *Mitologie creștină: sărbători, ritualuri și mituri din Evul Mediu*, traducere de Rodica Dumitrescu și Raluca Tulbure, Editura Artemis, București, 2005
213. Zăciu, Mircea, *Masca geniului*, E.P.L., București, 1967
214. Zăciu, Mircea, *Alte lecturi și alte zile*, Editura Eminescu, București, 1978
215. Zăciu, Mircea, *Ceasuri de seară cu Ion Agârbiceanu. Mărturii-Comentarii-Arhivă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982
216. Zăciu, Mircea, *Ion Agârbiceanu*, Editura Minerva, București, 1982
217. Zăciu, Mircea, *Ion Agârbiceanu. 100 de ani de la naștere. 1882-1982*, Editura Cartea Românească, 1982
218. Zăciu, Mircea, *Liviu Rebreanu, după un veac – evocări, comentarii critice, perspective străine, mărturii ale prozatorilor de azi*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985
219. Zăciu, Mircea, *Clasici și contemporani*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1991

220. Zaciu, Mircea, *Ca o imensă scenă. Transilvania*, Editura Fundația Culturală Română, București, 1996

221. Zalis, Henri, *Sub semnul realului. Eseu despre naturalismul european*, Editura Enciclopedică Română, București, 1974

222. Zalis, Henri, *Estetica imperfecției: Contribuții la studiul naturalismului românesc*, Editura Facla, Timișoara, 1979

C. Periodice.

1. Băncilă, Vasile, *Știință și spirit metafizic*, în „Gândirea”, anul XIV, nr. 6, iunie 1935
2. Bлага, Lucian, *Temele sacrale și spiritul etnic*, în „Gândirea”, anul XIV, nr. 1, ianuarie 1935
3. Boitoș, Olimpiu, *Victor Papilian – nuvelistul*, în „Familia”, Revista Asociației scriitorilor români din Ardeal, Fondată în 1865 de Iosif Vulcan, seria III, anul VII, nr. 5-6, mai-iunie, Grafica Oradea, 1940
4. Brateș, Radu, *Victor Papilian-Alt glas, piesă în 4 acte*, în „Pagini literare”, an I, nr.9, 15 ianuarie 1935
5. Bugnariu, Teofil, *Victor Papilian- Generalul Frangulea*, în „Cosânzeana”, I, 1925
6. Crainic, Nichifor, *Victor Papilian- Cerurile spun*, în „Gând românesc”, I, nr. 7, 1933
7. Crainic, Nichifor, *Victor Papilian și Gândirea*, în „Gândirea”, anul XVI, nr. 10, decembrie 1937
8. Cristescu, Constanța, *Jocul satului-tradiție și perspectivă* în „Tabor”, Revistă de cultură și spiritualitate românească, anul XIII, Nr. 12, decembrie 2019
9. Dima, Al., *Localism creator-definirea și justificarea lui*, în „Familia”, seria III, anul II, aprilie-maiu, 1935
10. Eminescu, Mihai, *Novele din popor*, „Timpul”, nr 69, an VIII, 1932
11. Fântâneru, C., *Victor Papilian - Vecinul*, în „Universul literar”, XLVII, nr.14, 1938
12. Iercoșan, Sara, *Realismul popular și concepția estetică a lui Ioan Slavici*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, Series Philologia, fasc.1, Cluj-Napoca, 1971
13. Negoșescu, Ion, *Valori stilistice în nuvelele lui Agârbiceanu*, în „Viața românească”, nr. 4, aprilie 1957
14. Olteanu, Ioanel, *Victor Papilian ca dramaturg*, în „Familia”, seria III, anul V, nr. 3-4, martie-aprilie, 1938
15. Papilian, Victor, *Știință și spiritualism*, în „Gândirea”, anul XIV, nr. 6, iunie 1935
16. Roșu, Nicolae, *Victor Papilian – Manechinul lui Igor și alte povestiri de iubire*, în „Gândirea”, anul XXII, nr. 7, august-septembrie, 1943
17. Samarineanu, Ion, *Victor Papilian: Dincolo de râu*, în „Familia”, Revista Asociației scriitorilor români din Ardeal, Fondată în 1865 de Iosif Vulcan, seria III, anul VI, nr. 2-3, februarie-martie, 1939
18. Șăineanu, Constantin, *Victor Papilian - Ne leagă pământul*, în „Adevărul”, XXXLX, Nr. 1329, 1926
19. Vasilescu, Emilian, *Arta în slujba lui Dumnezeu – Literatura creștină a dlui V. Papilian*, în „Revista teologică”, nr. 11-12, noembrie-decembrie, anul XXXV, Sibiu, Academia Teologică Andreiană, 1945
20. Vintilă, Horea, *Victor Papilian și arta nuvelei*, în „Gândirea”, anul XVII, nr. 8, octombrie 1938
21. Vulcănescu, M. Mircea, *Filosofia lui Freud*, în „Familia”, seria III, anul II, aprilie-maiu, 1935
22. Zaciu, Mircea, *Agârbiceanu în conștiința contemporanilor*, în „Steaua”, anul XIII, nr. 9, Cluj, septembrie 1962